

Norsk Havbrukssenter AS

Konsekvensutredning

Vedrørende etablering av oppdrettslokaliteten Lyngøy Øst mot inndragning av oppdrettslokaliteten Lismåsøy (14076) i Brønnøy Kommune.

Knut Idar Torgnes
12.02.2024

Innhold

Kort om tiltaket	2
Sammendrag av KU	3
Samfunnsmessige konsekvenser	3
Farled som går igjennom A03b i KPA, svart stiplet linje	7
Kaste- og låsettingsplass (F22) ved Lyngøy i KPA.	7
Økonomiske konsekvenser	9
Konsekvenser for marint naturmangfold og naturressurser	9
Tiltaket	9
Dagens miljøstandard	9
0-alternativet	9
Verdivurdering	10
Naturmangfold	10
Naturressurser	10
Påvirkning og konsekvensgrad	10
Naturmangfold	10
Naturressurser	10
Samlet konsekvens	11
Naturmangfold	11
Naturressurser	11
Midlertidig påvirkning	11
Usikkerhet	11
Oppfølgende undersøkelser	12
Risikoanalysen vedrørende «Birdstrike»	12
Vedlegg	14

Kort om tiltaket

Torghatten Aqua AS er et selskap for investering og utvikling som er eid lokalt, med hovedfokus på blå næringer. Størstedelen av virksomheten er basert i Brønnøy Kommune, og inkluderer følgende enheter:

- Norsk Havbrukssenter AS, som er engasjert i oppdrett av laks, visningsaktiviteter og reiselivsvirksomhet.
- Campus BLÅ AS som driver videregående skole, fagskole og annen kurs og opplæringsvirksomhet innen blå næringer.
- Aquaculture Innovation AS, som er engasjert i utvikling av bærekraftig havbruk. Dette selskapet har blant annet konkrete planer om å etablere et større oppdrettsanlegg for laks på Toft i Brønnøy.

Vennligst merk at alle disse enhetene er en del av Torghatten Aqua AS' forpliktelse til å fremme blå næringer.

Datterselskapet Norsk Havbrukssenter AS har over en lang periode drevet oppdrettslokaliteten Lismåsøy (14076). Denne spesifikke lokaliteten befinner seg 4,9 kilometer fra det planlagte landbaserte oppdrettsanlegget på Toft. Mattilsynet har avslått søknaden om tillatelse for det landbaserte anlegget, grunnet at det befinner seg nærmere enn 5 kilometer fra det nærmeste kommersielle oppdrettsanlegget.

Oppdrettslokaliteten Lyngøy Øst befinner seg omtrent 1 kilometer lenger unna det planlagte oppdrettsanlegget. Denne lokaliteten har eksistert i flere tiår og har tidligere vært inkludert i kommunens arealplan, men ble fjernet ved kommunestyrets endelige behandling av den gjeldende arealplanen.

Lyngøy Øst vurderes også som en betydelig bedre lokalitet for oppdrett av laks og ørret. Dette vil derfor også bidra til å sikre og styrke den eksisterende oppdrettsvirksomheten, samt skole- og opplæringsvirksomheten og visningsvirksomheten.

Brønnøy Kommune har formelt vedtatt en dispensasjon fra den gjeldende arealplanen, og dette vedtaket har blitt godkjent av Statsforvalteren.

Sammendrag av KU

Søknaden om tillatelse til å benytte lokaliteten Lyngøy Øst innebærer at den eksisterende lokaliteten Lismåsøy trekkes tilbake. Dette representerer i praksis en flytting av den eksisterende virksomheten omtrent 1 kilometer.

Godkjennelsen av lokaliteten Lyngøy Øst har en betydelig positiv samfunnsmessig betydning og minimale negative konsekvenser. Den vil sikre den eksisterende virksomheten, som inkluderer 20-30 arbeidsplasser innen skole, kunnskapsformidling og reiseliv, samt 6 arbeidsplasser direkte knyttet til oppdrettsanlegget.

Videre vil den bidra positivt til realiseringen av omfattende landbaserte planer for oppdrett, med investeringer på mellom 6 og 8 milliarder kroner, en årlig omsetning på mellom 3 og 4 milliarder kroner, omtrent 300 arbeidsplasser og en potensiell økning i befolkningen på mellom 900 og 1000 innbyggere.

Klagene fra fiskernes organisasjoner angående dispensasjonen fra arealplanen har blitt grundig behandlet av Brønnøy Kommune og avvist. Statsforvalteren har også avvist klagene, og dispensasjonen fra kommunens arealplan er godkjent.

For Brønnøy Kommune kan dette resultere i en økning i skatter og statlige overføringer på mellom 50 og 100 millioner NOK årlig.

Konsekvensene for naturmangfold og naturressurser er begrensede, ettersom dette i praksis representerer en flytting av den eksisterende virksomheten omtrent 1 kilometer.

Risikoen for fuglekollisjoner, eller "birdstrike", vil reduseres som et resultat av at anlegget flyttes omtrent 1 kilometer fra flyplassen. Dette vil også bli ytterligere forbedret ved implementering av tiltak som undervannsfôring og bruk av heldekkende nett over merdene.

Samfunnsmessige konsekvenser

De mest betydelige samfunnsmessige konsekvensene er knyttet til realiseringen av det landbaserte oppdrettsanlegget for laks. Det er planlagt en årlig produksjon på omtrent 40.000 tonn laks, og planene inkluderer også et settefiskanlegg, et slakteri, et videreforedlingsanlegg for laks, samt et slambehandlingsanlegg.

Beregninger indikerer at det fullt utbygde anlegget vil medføre investeringer på mellom 6 og 8 milliarder kroner, og kunne skape omtrent 300 arbeidsplasser samt kjøp av lokale tjenester for om lag 200 millioner kroner årlig. I tillegg kommer andre lokale ringvirkninger, og det er foretatt en analyse som antyder grunnlag for en befolkningsøkning på omtrent 900 til 1000 personer.

Videre vil flyttingen av lokaliteten til Lyngøy Øst bidra til å sikre dagens virksomhet, som inkluderer 20 til 30 arbeidsplasser innen skole- og opplæringsvirksomhet og reiseliv, omtrent 6 arbeidsplasser direkte på oppdrettslokaliteten, og 60 elevplasser innen akvakulturopplæring. På lokaliteten Lyngøy Øst vil det bli produsert laks som tilsvarer omtrent 35 millioner laksemåltider per år.

Lokaliteten Lyngøy Øst, med unntak av tradisjonelt fiske, antas å ikke ha noen negativ innvirkning på annen næringsvirksomhet. Nordland Fylkes Fiskarlag har uttrykt misnøye med vedtaket om dispensasjon fra kommunens arealplan, og Brønnøy Kommune har gitt følgende respons til klagen:

Ved behandlingen av Lyngøy Øst i forbindelse med utarbeidelsen av kommuneplanens arealdel, kom Nordland fylkes Fiskarlag med en uttalelse til første høringsutkast der de viste til uttalelsen til Kystplan Helgeland. I denne uttalelsen hadde de følgende kommentar til flytting av Lismåsøy til Lyngøy Øst:

«Det er foreslått å flytte lokaliteten ca. 1 km mot nord. Lokaliteten ligger i dag i et område som i Fiskeridirektoratets kartbase er registrert som fiskeplass for passive redskaper. Dersom lokaliteten flyttes 1 km nord, vil den fortsatt ligge i et område for passive redskaper. Etter en totalvurdering kan en akseptere at tiltaket tas inn i planen.»

Dette indikerer at Nordland Fylkes Fiskarlag kom til samme konklusjon som kommunedirektøren, nemlig at fordelene ved å flytte oppdrettslokaliteten fra Lismåsøy til Lyngøy Øst, var større enn ulempen, sett fra fiskeriinteressenes ståsted. Selvfølgelig vil fiskeriinteressene bli berørt av at deler av anlegget ligger i et område for passive redskaper, men Nordland Fylkes Fiskarlag så fordelen av at Lismåsøy ble fjernet og at det frigjorde andre fiskeområder for passive redskaper. Det skal nevnes at Nordland Fylkes Fiskarlag trakk denne uttalelsen og gikk imot Lyngøy Øst i det andre høringsutkastet, noe som hovedsakelig ble begrunnet med at Lismåsøy ble opprettholdt i dette planforslaget. Det er viktig å merke seg at Lismåsøy var inkludert i planforslaget da kommunestyret vedtok å ta ut Lyngøy Øst etter et benkeforslag i forbindelse med endelig vedtak av planen. Når forutsetningen i denne dispensasjonssaken er at Lismåsøy skal tas ut av planen, stiller saken seg annerledes.

Nord Fiskarlag argumenterer for at akvakulturanlegget fortrenger fiskeriinteressene, og i betydelig grad også de øvrige hovedformålene (farled, ferdsel, natur og friluftsliv). De hevder at dette i seg selv utgjør en vesentlig tilsidesettelse av hensynene bak planbestemmelsen. Som et resultat er ikke vilkåret i Plan- og bygningsloven (PBL) § 19-2 annet ledd første punkt oppfylt, og vedtaket kan derfor anses som ugyldig. I praksis innebærer dette at det ikke er rom for å gi dispensasjon til oppdrettsanlegg i områder for kombinerte formål som farled, fiske, ferdsel, naturområde og friluftsområde.

Det er imidlertid klart forutsatt i forarbeidene til akvakulturloven (Ot. Prp nr 61 2004-2004) at det skal være mulig å innvilge dispensasjon for et akvakulturområde i sjø. Dette fremgår på side 68 i dokumentet;

«Det presiseres at en vedtatt plan eller vedtak etter de nevnte regelverk ikke automatisk ekskluderer akvakultur i området planen eller vernetiltaket gjelder for. Det vil kun være i de tilfellene der produksjonen vil være i strid med areal- eller verneplanene, at fiskeriforvaltningens plikt til ikke å lokalisere slik produksjon i området for planen aktualiseres. Vedkommende plan- eller vernemyndighet avgjør om tiltaket er i strid med areal- eller verneplan.

Videre vil plan- eller vernemyndighetens dispensasjon fra en areal- eller verneplan for et konkret omsøkt akvakulturtiltak medføre at fiskeriforvaltningens kompetansebegrensning etter denne bestemmelsen ikke lenger vil være en skranke for myndigheten til å gi akvakulturtillatelse. Om vedkommende plan- eller vernemyndighet har fattet et dispensasjonsvedtak vil tillatelse etter akvakulturloven kunne gis til akvakulturtiltaket det er dispensert for, selv om tiltaket før dispensasjonen måtte anses å være i strid med planen eller vernetiltaket».

Basert på ovennevnte informasjon, er det mulighet for å gi dispensasjon til et oppdrettsanlegg i flerbruksområdet «FFNF06». For å avgjøre om det kan gis dispensasjon, må det utføres en konkret vurdering av om hovedformålene i flerbruksområdet blir vesentlig tilsidesatt. I denne vurderingen av om hovedformålene blir vesentlig tilsidesatt, må det tas hensyn til at «FFNF06» tilføres et tilsvarende areal som lokaliteten Lyngøy Øst beslaglegger ved at lokaliteten Lismåsøy fjernes fra planen.

Når det gjelder Nord Fiskarlags uttalelse om at Lismåsøy er i svært dårlig miljømessig tilstand og at det ikke kan forventes å få fisk i området på mange år, er dette hovedsakelig gyldig for området under selve anlegget. Dette arealet utgjør 44,5 dekar, mens det er avsatt 254,5 dekar til akvakultur for lokaliteten Lismåsøy. Hvis man trekker fra området som vil være mindre egnet for fiske i noen år, står man fortsatt igjen med 210 dekar. Dette er et areal hvor det i dag er tillatt å plassere oppdrettsanlegg i henhold til kommuneplanens arealdel (KPA). I tillegg er det avsatt et areal på 912,5 dekar til FFA i KPA, der det er tillatt å legge ut fortøyninger fra oppdrettsanlegg. Det påpekes videre at det ikke er fremlagt dokumentasjon som "friskmelder" økosystemet/havbunnen på eksisterende lokasjon Lismåsøy, men det er heller ikke gitt noen dokumentasjon på at det ikke kan forventes å få fisk i området på mange år. Påstanden om at det ikke kan forventes å få fisk i nærheten av oppdrettsanlegg, stemmer ikke overens med registreringer av fiskeriaktivitet og tilbakemeldinger fra fiskerne selv, ved søknad om utvidelse av oppdrettsanlegg. Det argumenteres med at fiskeforbudssonen på 100 meter legger beslag på fiskeområder. Hvis det ikke var mulig å få fisk i nærheten av oppdrettsanlegg, ville ikke fiskeforbudssonen spilt noen rolle. Derfor mener kommunedirektøren at det er av vesentlig betydning for denne saken at lokaliteten Lismåsøy fjernes fra KPA, dersom det gis dispensasjon til Lyngøy Øst.

I regjeringens havbruksstrategi fra 2021 «Et hav av muligheter» gjøres det rede for miljøforholdene under oppdrettsanlegg:

«Bunndyrene under oppdrettslokalitetene sørger for at det organiske materialet som synker ned fra anleggene, effektivt blir spist og brutt ned. Hvis bunnen tilføres for mye organisk materiale i forhold til hva bunndyrene klarer å fortære, dør dyrene og det organiske materialet hoper seg opp. Da blir miljøtilstanden under anlegget dårlig.

Artssammensetningen og antallet arter på bunnen gir et bilde av miljøforholdene. Alle oppdrettere har siden akvakulturloven trådte i kraft i 2005 hatt plikt til å overvåke påvirkningen fra anleggene, slik at det er mulig å sette inn tiltak ved for høy belastning.

Oppdretterne må leie inn uavhengig fagpersonell til å gjennomføre miljøundersøkelsene, og rapportere dette til myndighetene.

Miljøundersøkelser av bunnforholdene ved akvakulturlokaliteter skal foregå etter Norsk standard 9410:2016 «Miljøovervåking av bunnpåvirkning fra marine akvakulturanlegg» eller tilsvarende internasjonal standard (jf. akvakulturdriftsforskriften § 35).

Alle matfiskanlegg skal gjennomføre «B-undersøkelse», som er en enkel og kostnadseffektiv trendovervåking av bunnforholdene under og i umiddelbar nærhet til et akvakulturanlegg og måler påvirkningen fra anlegget. «C-undersøkelsen» er en mer omfattende bløtbunnsundersøkelse, hvor bunntilstanden fra anlegget (anleggssonen) og utover mot resipienten (overgangssonen) blir målt. Hensikten er å vurdere utstrekningen av påvirkning fra akvakulturanlegget.

Undersøkelsen måler blant annet sedimentets kjemi og sammensetning, bunndyrsfauna med mer, for å kunne vurdere om organisk materiale kommer fra akvakulturanlegget eller andre kilder i området.

Generelt viser denne overvåkingen stabile og gode forhold under oppdrettsanleggene, til tross for økningen i produksjonen. Naturen har stor evne til å omsette organiske utslipp og næringssalter så lenge produksjonen foregår på lokaliteter med god gjennomstrømming.

Regjeringen arbeider likevel med bedre kartlegging av det marine miljøet og forbedring av regelverket, slik at risikoen for overbelastning av det marine miljøet kan reduseres ytterligere

Myndighetene får stadig bedre grunnlag for å gi tillatelse til plassering av lokaliteter, blant annet i form av strømkartlegginger, grabbprøver og kartlegging av de topografiske bunnforholdene. Dette kunnskapsgrunnlaget sørger også for at vi i større grad kan tildele lokaliteter som tåler dagens produksjon og at forvaltningen og oppdretterne får bedre kunnskap om hvordan lokaliteten må drives. Overvåkingen gir forvaltningen bedre mulighet til å innføre tiltak ved lokaliteter der det er uakseptable miljøutfordringer, for eksempel lokaliteter i områder der

omsetningen av det organiske materialet er begrenset. Slike anlegg følges blant annet opp med økt overvåkning og brakklegging. Samspillet mellom produksjon, miljøovervåking og brakklegging er viktig for å kunne drive miljømessig forsvarlig og legge til rette for langsiktig god økonomisk drift.»

I forbindelse med vurderingen av fordeler og ulemper ved å gi dispensasjon til Lyngøy Øst, henvises det til saksutredningen i F-sak 65/23. En fordel som ikke ble nevnt i denne saken er at det går en farled i Kommuneplanens arealdel (KPA) over lokaliteten A03b (Lismåsøy). Fjerning av Lismåsøy vil derfor være til fordel for denne farleden. Både Naturvernforbundet, Brønnøy Fiskarlag, Fiskarlaget Nord og søkeren påpeker at Lismåsøy er en lokalitet som er dårlig egnet fra et miljømessig perspektiv. Erstatningen av Lismåsøy med Lyngøy Øst, som er en betydelig bedre egnet lokalitet ifølge forundersøkelsen for Lyngøy Øst utført av Åkerblå, fremstår som den mest betydelige og viktige fordelen ved å gi dispensasjon.

Farled som går igjennom A03b i KPA, svart stiplet linje

Nord Fiskarlag indikerer at to låsettingsplasser går tapt. Dette aspektet har ikke blitt belyst i tidligere uttalelser fra verken Nord Fiskarlag eller Brønnøy Fiskarlag. Heller ikke Nordland Fylkesfiskarlag har påpekt dette i løpet av de tre høringene der Lyngøy Øst var inkludert i forslagene til kommuneplanens arealdel. I en e-postkorrespondanse med Nord Fiskarlag ble det avklart at det kun er én låsettingsplass som går tapt. I Kommuneplanens arealdel (KPA) er det kun én låsettingsplass ved Lyngøy som er inkludert.

Det er denne låsettingsplassen sør for Lyngøy som ikke kan benyttes, dersom det gis dispensasjon til Lyngøy Øst. Som kompensasjon for tapet av denne låsettingsplassen, kan låsettingsplassen nordvest for Lyngøy inkluderes i KPA.

Kaste- og låsettingsplass (F22) ved Lyngøy i KPA.

Nord Fiskarlag er enig i at det samlede tiltaket som vedtas i dispensasjonsvedtaket har et betydelig omfang. De argumenterer for at omfanget er så stort at det er bemerkelsesverdig å godkjenne to akvakulturlokasjoner på grunnlag av et dispensasjonsvedtak, i stedet for den ordinære, og forventede prosedyren, med å gjennomføre slike omfattende tiltak ved rullering av kommuneplanens arealdel.

Dette er imidlertid ikke korrekt, noe som også blir påpekt i dispensasjonssaken. Det gis ikke dispensasjon til det planlagte landbaserte oppdrettsanlegget på Toftøya. Dette anlegget ble først avklart i kommuneplanens arealdel og deretter vedtatt som en reguleringsplan for Toftøya. Faktisk er det slik at ved å gi dispensasjon til flytting av lokaliteten Lismåsøy, retter man opp en konflikt som burde ha blitt løst i prosessen med kommuneplanen.

Nord Fiskarlag viser videre til PBL § 12-1 hvor det slås fast at:

«Kommunestyret skal sørge for at det blir utarbeidet reguleringsplan for de områder i kommunen hvor dette følger av loven eller av kommuneplanens arealdel, samt der det ellers er behov for å sikre forsvarlig planavklaring og gjennomføring av

bygge- og anleggstiltak, flerbruk og vern i forhold til berørte private og offentlige interesser.»

Og videre i § 12-1 tredje ledd:

«For gjennomføring av større bygge- og anleggstiltak og andre tiltak som kan få vesentlige virkninger for miljø og samfunn, kreves det reguleringsplan. Tillatelse etter § 20-2, jf. 21-4 for slike tiltak, kan ikke gis før det foreligger reguleringsplan.»

I henhold til bestemmelsen i § 12-1, er det nødvendig med en konkret vurdering av både tiltakets størrelse og dets virkning på samfunnet og miljøet. Dette synspunktet støttes av forarbeidene og juridisk litteratur, inkludert Carl Wilhelm Tyrén's kommentar til plan- og bygningsloven.

Carl Wilhelm Tyrén uttaler i sin kommentar til loven at vurderingen av hva som utgjør «større bygge- og anleggstiltak» må baseres på en «konkret vurdering ut fra de forhold som gjør seg gjeldende på stedet og i saken». Han begrunner dette med at begrepet «større bygge- og anleggstiltak» ikke er definert i loven eller i lovens forarbeider. Tyrén argumenterer for at kommunen må foreta en skjønnsmessig vurdering fra sak til sak. Innholdet i begrepet vil dessuten kunne variere sterkt fra sted til sted.

Hovedkriteriet for reguleringsplikten må være om selve tiltaket eller de konsekvenser det kan gi, vil fremkalle vesentlige endringer i det bestående miljø, eller utløse behov for andre tiltak m.v. som samlet kan gi større virkninger.

Plasseringen med store vannstrømninger og større avstand fra andre oppdrettsanlegg vil for eksempel ha mindre miljøpåvirkninger enn anlegg som for eksempel ligger relativt tett opp mot lakseelver. For de lokaliteter som har forholdsvis stor tillatt biomasse og plassering nær lakseelver vil det kunne anføres at virkningene for omgivelsene er usikre og derfor fører til reguleringsplikt på grunn av de sårbare lakseelvene og miljøet rundt anlegget.

Lyngøy Øst har god strømhastighet og god vannutskiftning, jfr. «Forundersøkelse for Lyngøy Øst» utført av Åkerblå Nord. Anlegget ligger ikke i nærheten av lakseelver. At en eksisterende akvakulturlokalitet tas ut av KPA medfører at den totale virkningen på miljø og samfunn blir vesentlig mindre enn om det ble avsatt en ekstra lokalitet i KPA. På bakgrunn av ovennevnte, vurderer kommunedirektøren at tiltaket i denne saken ikke utløser reguleringsplikt.

Økonomiske konsekvenser

De umiddelbare konsekvensene for bedriftsøkonomien er knyttet til sikring av dagens virksomhet innen oppdrett, skolevirksomhet og reiselivsaktivitet, samt 20 – 30 arbeidsplasser. Dette representerer en potensiell brutto omsetning på omtrent 500 millioner kroner årlig, og et betydelig nettoresultat for bedriftene.

Hovedeffekten er imidlertid knyttet til realiseringen av planene om landbasert oppdrett i regi av Helgeland Miljøfisk AS. Dette vil representere investeringer på 6 – 8 milliarder kroner over en periode på 5 – 6 år, og en årlig omsetning på 3 – 4 milliarder kroner.

Den umiddelbare effekten kan potensielt være:

- En økning på inntil 5 millioner NOK i overføring fra Havbruksfondet som et engangsbeløp som følge av tilrettelegging for ny oppdrettslokalitet.
- En årlig økning av overføring fra Havbruksfondet som følge av økt lokalitetsvolum.
- Sikring av inntekter fra dagens aktivitet, skatter og statlige overføringer.
- 50 – 100 millioner NOK i årlige nye inntekter til kommunen når det landbaserte anlegget er fullt utbygd. Dette kommer fra eiendomsskatt, mulig økte overføringer fra havbruksfondet, og skatt fra omtrent 300 ansatte og statlige overføringer fra 900–1000 nye innbyggere.

Konsekvenser for marint naturmangfold og naturressurser

Rådgivende Biologer AS har på oppdrag fra Norsk Havbrukscenter AS utarbeidet en konsekvensutredning for marint naturmangfold og naturressurser ved planlagt oppdrettslokalitet Lyngøy Øst i Tilremfjorden i Brønnøy kommune.

Tiltaket

Det er ønsket å etablere en ny oppdrettslokalitet i sjø ved Lyngøya (Lyngøy Øst) planlagt med to rekker à syv merder og MTB på 3600 tonn. Lokaliteten skal erstatte eksisterende oppdrettslokalitet Lismåsøy.

Dagens miljøstandard

Planlagt lokalitet ligger i vannforekomsten Tilremfjorden, som har god økologisk og udefinert kjemisk tilstand. Kartlegging av marint naturmangfold med ROV på sjøbunnen avdekket svampesamfunn.

0-alternativet

Nullalternativet, vurdert for en periode på to år, omfatter at planene om etablering av sjøanlegg ved Lyngøya ikke realiseres. I kommunedelplanen 2019-2030 er lokalitetsområdet avsatt til "kombinerte formål sjø og vassdrag - fremtidig". En kan ikke utelukke at området vil benyttes til akvakulturformål i framtiden uavhengig av tiltaket. Nullalternativet kan dermed ha noe negativ påvirkning på området.

Verdivurdering

Naturmangfold

Det er avgrenset fem delområder (1-5) for dyphavssvampesamfunn, og alle er vurdert med middels verdi. I tillegg har naturområder innenfor influensområdet med vanlige arter og deres funksjonsområder (delområde 6), som ikke er påvirket av tekniske inngrep eller fremmede arter, noe verdi.

Naturressurser

Det er registrert to låssettingsplasser (delområde A-B) og to fiskeplasser for passive redskap (delområde C-D) som overlapper delvis med det avgrensede influensområdet. Delområdene er vurdert med middels verdi.

Påvirkning og konsekvensgrad

Naturmangfold

Negative virkninger på naturmangfold ved etablering av oppdrettsanlegg ved Lyngøya er i all hovedsak organiske og kjemiske tilførsler fra oppdrettsvirksomhet, men også til dels arealbeslag. Delområde 3 vil få tilført store mengder organiske partikler fra driften ved anlegget, og er vurdert å bli sterkt forringet.

Middels verdi og sterk forringelse medfører betydelig miljøskade for delområde 3.

Delområde 4 er forventet noe tilførsel av organiske partikler, og er vurdert å bli noe forringet. Delområde 5 vil trolig oppleve mindre tilførsel av organiske partikler enn delområde 4, og er vurdert å bli noe forringet. Middels verdi og noe forringelse medfører noe miljøskade for delområde 4 og delområde 5.

Delområde 1 og 2 ligger ikke i hovedstrømretningen, men det forventes noe tilførsel av organiske tilførsler. Delområde 1 ligger lenger fra anlegget enn delområde 2, samtidig som delområde 2 er plassert i en dypål øst for anlegget. Det er vurdert at delområde 1 vil bli noe forringet og delområde 2 forringet av tiltaket. Middels verdi og noe forringelse medfører noe miljøskade for delområde 1, mens middels Rådgivende Biologer AS 4 Rapport [nr] verdi og forringelse medfører noe miljøskade for delområde 2.

Naturressurser

Etablering av anlegget Lyngøy Øst vil medføre direkte arealbeslag på den passive fiskeplassen Slåttøy-Warholmen (C). Spillfôr og fekalier kan tas opp av diverse fiskeslag og miljøgifter fra oppdrettsvirksomheten kan ende opp i fisk som beiter på bunndyr innenfor anleggets sedimenteringsområde. Fisk midlertidig plassert i låssettingsplasser kan i perioder kunne oppleve noe økt stress som følge av økt aktivitet, f.eks. støy og vibrasjoner fra drift og båttrafikk. Delområde A-D er

vurdert å bli noe forringet av tiltaket. Middels verdi og noe forringelse medfører noe miljøskade for delområdene A-D.

Samlet konsekvens

Naturmangfold

Noe miljøskade dominerer og økningen av samlet belastning i vannforekomsten vurderes som lav. Samlet vurderes tiltaket å kunne ha noe negativ konsekvens for naturmangfold.

Naturressurser

Alle delområdene er vurdert med noe miljøskade og samlet konsekvens vurderes til noe negativ.

Vurderinger	Delområde	Verdi	Konsekvens av tiltaket	
			0-alt.	
Konsekvens for delområder	1. Lyngøya	Middels	0	Noe miljøskade (-)
	2. Lislyngøya	Middels	0	Noe miljøskade (-)
	3. Kråkholmen	Middels	0	Betydelig miljøskade (- -)
	4. Tilremfjorden	Middels	0	Noe miljøskade (-)
	5. Prestøytaren	Middels	0	Noe miljøskade (-)
	6. Nærområdet	Noe	0	Noe miljøskade (-)
	A. Torgnessundet nord	Middels	0	Noe miljøskade (-)
	B. Langvalen	Middels	0	Noe miljøskade (-)
	C. Slåttøy-Warholmen	Middels	0	Noe miljøskade (-)
	D. Tilremvågen	Middels	0	Noe miljøskade (-)
Samlet konsekvens for naturmangfold				Noe negativ konsekvens
Samlet konsekvens for naturressurser				Noe negativ konsekvens

Midlertidig påvirkning

Anleggsfasen er perioden med etablering av selve oppdrettsanlegget. Under oppankring av anlegget vil anleggsarbeidet kunne medføre midlertidige forstyrrelser for vanlige arter og deres funksjonsområder.

Oppankring kan også påvirke fiskefeltet Slåttøy-Warholmen (C) som overlapper med lokalitetsområdet.

Usikkerhet

Det er knyttet noe usikkerhet til endelig plassering av anlegg og fortøyninger. Kartlegging med ROV langs smale korridorer av havbunnen gjør at det er risiko for at arter eller naturtyper blir oversett.

Dyphavssvampesamfunn er ikke inkludert i DN-håndbok 19, og det er lite tilgjengelig data på påvirkning av oppdrett på svamp, derfor er det knyttet noe usikkerhet til vurderinger av verdi og påvirkning på svamp. Vurdering av naturressurser er basert på registreringer i fiskeridirektoratet sin database, som støtter seg på observasjoner fra fiskere.

Oppfølgende undersøkelser

Overvåking av miljøtilstand på bunn dekkes opp av regelmessige undersøkelser ved oppdrettslokaliteter.

Risikoanalysen vedrørende «Birdstrike»

Rådgivende Biologer AS har utarbeidet en risikoanalyse for «Birdstrike» som vedlegges.

Etter å ha gjennomført denne risikoanalysen, har det blitt identifisert at den største risikoen er knyttet til måker, og måkefugl er dermed plassert i risikokategori "stor". Metodikken som er benyttet, er primært tilpasset forholdene i umiddelbar nærhet til lufthavner. Ved større avstander til lufthavner vil sannsynligheten for hendelser trolig være lavere enn det som framkommer av metodikken isolert sett. Skulle det imidlertid oppstå en kollisjon mellom et fly og en fugl, er det potensielle skadeomfanget betydelig, og dette bør ikke undervurderes.

AVINOR stiller krav om at alle lufthavner skal ha oversikt over risikobildet innenfor en radius på 7 km fra en lufthavn. Det planlagte oppdrettsanlegget Lyngøy Øst ligger i den ytre delen av denne radiusen med en avstand på knapt 6 km fra lufthavnen, mens det planlagt nedlagte oppdrettsanlegget ved Lismåsøy ligger nærmere lufthavnen med en avstand på vel 4 km.

Gitt disse avstandene, vil ikke oppdrettsanleggene bidra til å øke antall fugl på selve flyplassen, hvor det er størst fare for at kollisjoner mellom fly og fugl forekommer. De fleste «birdstrikes» skjer ved lav høyde og i umiddelbar nærhet til lufthavner. Data fra Det europeiske byrå for flysikkerhet (EASA) viser at 64–75 % av «birdstrikes» skjer lavere enn 60 meter (200 ft) over bakken, mens 90 % skjer lavere enn 760 meter (2500 ft) over bakken (Maragakis 2009). Data fra USA indikerer at 60 % av tilfellene skjer lavere enn 31 m (100 ft) over bakken, 70 % lavere enn 150 meter (500 ft) (Hedayati & Sadighi 2016). Ifølge en presentasjon i "Kurs i fugl- og viltkontroll i Avinor" fra 2009 skjer 90 % av «birdstrikes» lavere enn 245 m (800 ft) (Ranestad & Havenstrøm 2009), men det er usikkert hvor disse tallene er hentet fra.

Statistikken fra Norge i perioden 2013–2022 viser, som tidligere nevnt, at over 70 % av de registrerte tilfellene skjer ved «take-off» og landing. Flyene vil ha en høyde på minst 400 m i området rundt oppdrettsanlegget, og trolig høyere enn dette, noe som gir en vesentlig lavere sannsynlighet for kollisjoner enn nær flyplassen.

Til tross for dette vil anlegget ved Lyngøy Øst ligge direkte under en av rutene for avgang ved Brønnøysund lufthavn, mens det eksisterende anlegget ved Lismåsøy ligger direkte under en sirklingsrute ved flyplassen. Det er sannsynlig at flyene har lavere flyhøyde når de passerer Lyngøy Øst enn det som er oppgitt som sirklingshøyde ved Lismåsøy.

Flykaptein Magne Lilleli, som er stasjonert lokalt for ambulanseflyet, har i en kommentar til Avinors uttalelse angående søknaden om flytting av anlegget, henvist til sin erfaring ved Brønnøy Lufthavn. Han har uttrykt at han ikke har opplevd konflikt med fugl relatert til oppdrettsanlegg i nærheten av flyplassen, og har hatt lignende erfaringer ved andre flyplasser rundt om i landet. Lilleli fremhever at de områdene hvor han har opplevd konflikt med fugler, har vært på selve flyplassområdet, og da spesielt i forbindelse med avgang og landing, eller ved åpne avfallshåndteringsanlegg ved flyplassområdene.

En undersøkelse utført i Brønnøy kommune over en periode på fire dager fant at oppdrettsanleggene innenfor en radius på 7 km fra lufthavnen ikke tiltrekker seg større mengder fugl enn det som normalt oppholder seg i området (Holtskog 2020). I undersøkelsen ble det imidlertid observert at fiskebåter tiltrekker seg måker på vei inn til havn i Brønnøysund. Avinor har i sine høringsuttalelser uttrykt at de mener at Holtskog (2020) trekker konklusjoner basert på et for lite datagrunnlag. Fire dagers observasjoner kan likevel gi noen indikasjoner på tiltrekkingsevnen til oppdrettsanlegg i nærområdet, selv om observasjoner over en lengre periode vil være mer fordelaktig.

Det er relativt få observasjoner av relevante fuglearter innenfor en radius på 1,5 km fra den planlagte lokaliteten, med totalt 42 registreringer i Artskart siden år 2000. Arter som gråmåke, ærfugl, storskarv, krykkje, hettemåke, fiskemåke, alke og alkekonge er observert i større antall innenfor området ved noen anledninger. Det er viktig å merke seg at få registrerte observasjoner i området ikke nødvendigvis betyr at det er få fugl i området. Området rundt oppdrettslokaliteten er sparsomt befolket, og fugleaktivitet i området er mest sannsynlig underrapportert.

Generelt er det få registrerte tilfeller av "fly mot fugl"-hendelser ved Brønnøysund lufthavn, med 16 registrerte hendelser på 46 000 flybevegelser, hvorav kun tre av hendelsene involverte fugl som en kan forvente vil kunne bli tiltrukket av oppdrettsvirksomhet. Oppdrettslokalitetene Lismåsøy, 4 km nord for lufthavnen, og Lamholmen, 3,5 km nordvest for lufthavnen, ble ifølge Fiskeridirektoratets karttjeneste klarert i henholdsvis 2002 og 2000. Oppdrettslokaliteten Skjåvikodden, knapt 3 km nord for lufthavnen, var i drift i 2018-2019. Det har dermed vært oppdrettsvirksomhet innenfor en radius på 7 km fra lufthavnen over en lang tidsperiode.

Det fremstår som lite sannsynlig at akvakulturanlegget vil medføre en økning i tilstedeværelsen av fugl innenfor flysoner på en slik måte at risikoen blir vesentlig høyere enn det naturlige bakgrunnsnivået. Samtidig kan skadeomfanget ved en hendelse potensielt være svært stort, og en av avgangsrutene går direkte over det planlagte anlegget, vil den ligger relativt høyt over anlegget.

Vedlegg

Innhold	Filnavn/dokumentnavn
Saksframlegg/vedtak fra Brønnøy kommune vedr dispensasjon fra arealplan (Klagesaken)	2023.08.28 Brønnøy kommune vedtak disp arealplan.pdf
Statsforvalterens avvisning av klager	2023.12.14 Svar Statsforvalter vedr Klage på disp fra arealplan.pdf
Rådgivende Biologer AS: Risikovurdering Birdstrike	4122 - Lyngøy Ø - Risikovurdering Birdstrike.pdf
Uttalelse fra Pilot/Flykaptein som har benyttet Br.sund Lufthavn i mer en 20 år	2023.08.09 - Kommentar til Avinors uttalelse - Lilleli.pdf
Rådgivende Biologer AS: Konsekvensutredning Marint Naturmangfold og Naturressurser	4110 KU Lyngøy øst.pdf